

Hol kezd épülni az üvegplafon? A reziliensek és a nők perzisztenciája a felsőoktatásban

Ceglédi Tímea & Fényes Hajnalka & Pusztai Gabriella
Debreceni Egyetem Felsőoktatási Kutató és Fejlesztő Központ

Alapfogalmak:

Reziliencia: Ellenálló-képesség, rugalmasság, sikeres életút a hátrányok ellenére (Békés 2002; Waxman et al. 2003; Sugland et al. 1993; Masten 2019; Sameroff 2005)

Perzisztencia: Tanulmányok melletti kitartás (St. John 2012, Pascarella–Terenzini 1980, Mohácsi & Fényes 2020).

Nők és reziliensek közös vonásai

Szorgalom, óralátogatás, fontosak a jó jegyek
Újabb diplomák tervezése
Kitartás a diploma mellett
→ **A normál úton haladás:** önmagában nőies és reziliens tulajdonság

Felsőoktatás manifeszt célrendszerébe való szűkülés
Kevesebb extrakurrikuláris tevékenység (pl. publikáció, TDK, tagságok)
Merevebb karriertávlatok (ugyanolyan szintű újabb diploma)

Közoktatás

Oktatási rendszer manifeszt céljainak követése: jobb jegyek, óralátogatás, szorgalom.

Hatása:

- Nők eredményesebbek (jegyek, továbbtanulás)
- Reziliensek: leküzdik a hátrányaikat

Felsőoktatás

- Hasonló stratégiák

Munka világa

- Üvegplafon hatás (alacsonyabb keresetek és rosszabb pozíciók)

Hol kezd épülni az üvegplafon?

Ugyanazt a stratégiát követik, mint korábban, mégis más a munka világában tapasztalható kimenet? Miért?

Több ponton megragadható mögöttesek:

1. Hova jutnak be? – horizontális szegregáció
2. **Bent maradnak-e? – perzisztencia**
3. Mi történik a felsőoktatási évek alatt?

Hipotézisek

H1: Háttér → perzisztenciára nem hat (a pozitív és negatív hatások kioltják egymást)

Eredményesség → növeli a perzisztenciát

H2A: Reziliensek → perzisztensebbek (óralátogatás, szabálykövetés, elkötelezettség miatt)

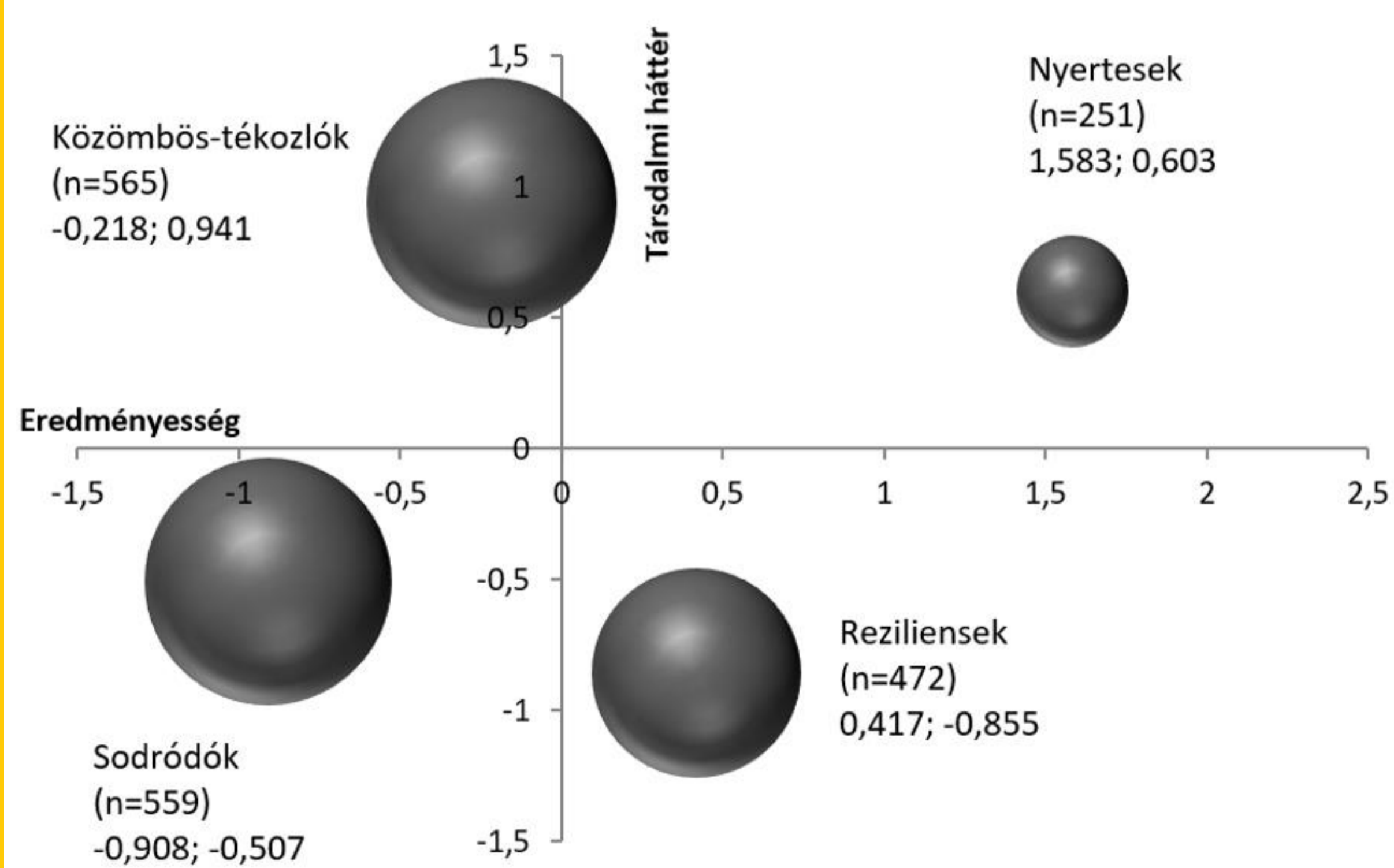
H2B: Reziliensek → nem perzisztensebbek (elkötelezettségük „üresebb”, „rituálisabb”, mint a jobb háttérűeké, ami a jövőbeli reális esélyekkel (pl. üvegplafon hatás a keresetekben) való szembesüléssel hozható összefüggésbe)

H3: A nők a kedvezőtlenebb társadalmi háttérük ellenére → perzisztensebbek, mint a férfiak

H4: A nő túlsúlyú képzési területen mind a nők, mind a férfiak → perzisztensebbek

A férfi túlsúlyú képzési területen mind a nők, mind a férfiak → kevésbé perzisztensek

A TÁRSADALMI HÁTTÉR ÉS AZ EREDMÉNYESSÉG METSZETÉBEN KIRAJZOLÓDÓ KLASZTEREK (KLASZTERKÖZÉPPONTOK, GRAFIKUSAN ÁBRÁZOLVA)

Következtetések:

0. Bekerülés ténye: Bekerülésnél még látványos a nők előnye és a hátrányos helyzetű hallgatókon belül is van egy reziliens csoport

1. Bekerülés minősége: Horizontális szegregáció

2. Bentmaradás: Még mindig előnyben a nők, és a reziliensek lemaradása csak a nyertesekhez képest érezhető (a sodródók viszont lemaradnak → üvegplafon)

3. Továbbra sem tudjuk igazán, mi történik az üvegplafon küszöbén → Mi okozza a munkaerő-piaci üvegplafont... Mi történik a felsőoktatási évek alatt/mellett?

Egy (egyelőre) nyitott kérdés: Nem feltétlenül azok lesznek sikeresek, akik normál úton haladnak (Pusztai 2021, Ceglédi 2018, 2021, Fényes & Ceglédi 2009 stb.)?

Adatok és módszerek

Minta: Persist 2020, N=2210, 5 ország. 2.-3. évfolyam. Kar, képzési terület és költségterítés szerinti kvótás minta

Módszerek: Klaszterelemzés, Többlépcsős lineáris regresszió

Függő változó: Perzisztencia főkomponens (Likert skála: 1-4, Cronbach's alpha: 0,74, magyarázott variancia 56,7%) (Mohányi & Fényes 2020)

Magyarázó változók: Társadalmi háttér és eredményesség metszetében azonosított klaszterek (reziliensek és kontrollcsoportjaik), Nem, Nőies-férfias képzési területek

Lineáris regressziós modellek regressziós együtthatói a perzisztencia főkomponensre, mint függő változóra

Forrás: Persist 2020 (N=2210)

	1. modell Beta (szign)	2. modell Beta (szign)	3. modell Beta (szign)
klaszterek dummy változói (ref.: sodródó)			
reziliens	0.174***	0.170***	0.171***
nyertes	0.206***	0.209***	0.209***
közömbös-tékozló	0.11***	0.115***	0.114***
nem (1: férfi)		-0.135***	-0.127***
képzési terület (1: nőies)			0.029
Adj. R négyzet	0.04	0.058	0.058